

Landsmøde 14.-15. februar 1987.

Villum Hansem:

Den internationale situation og fredsbevægelsen.

Internationalt har det forløbne år været rigt på begivenheder, i både positiv og negativ henseende.

At Haiti og Filipinerne blev befriet for de ~~to~~ fascistiske diktatorer Baby Doc og Marcos må absolut regnes på plussiden, og i Filipinerne har det da ført til en ~~historisk~~ udvikling, som kan få vidtrækkende betydning.

Det sandinistiske Nicaragua har kunnet holde stand mod kontraerne, der trods den amerikanske hjælp er blevet svækket - ikke mindst efter Iran-gage skandalen i USA.

Kampen mod det hvide racistiske mindretalsstyre i Sydafrika er trådt ind i ~~en~~ en ny og voldsommere fase. Solidariteten med det sorte flertal og ~~den~~ modstandsorganisationⁿ ANC er blevet verdensomspændende og har ført til en stadig mere omfattende handelsboycot af landet. Alligevel er der lang vej endnu.

Men i Campuchia, i Libanon, i Afghanistan hersker ~~der~~ stadig krigstilstand, og Iran og Iraq er nu gået ind i krigens 7. år med et tabstal på mindst een million døde. Denne krig, der kunne have været standset forlængst ved en international våbenembargo, har fået lov til at fortsætte, fordi fremfor alle USA og Israel har ~~der~~ interesse i at de to lande svækkes i en endeløs krig. Men selvom den Iransk-iraqiske krig skulle komme til en afslutning, består krigsfaren i det Mellemste Østen fortsat. I det lille tætbefolkede område i ~~den~~ bundⁿ af Middelhavet er der efterhånden samlet så mange af de mest avancerede våben, at krigeriske begivenheder ^{her} ~~vil~~ meget let kan få vidtrækkende følger. Mere end nogensinde er her en international indsats nødvendig for gennemførelsen af en varig politisk orden, som kan garanteres af USA og Sovjetunionen.

I mit indlæg i dag skal jeg mere udførligt beskæftige mig med tre områder, som er af særlig betydning for fredsbevægelsen: ~~der~~

Sovjetunionens dynamiske politiske udspil.

Miljøbevidsthedens styrkelse i international målestok. ~~der~~

Udviklingen i Vesteuropa - specielt i Vesttyskland.

Sovjetunionens dynamiske politik.

Sovjetunionen har formelig bombarderet verden med forslag om atomnedrustning begyndende med det allerede den 6. august 1985 etablerede ensidige atomprøvestop over Gorbatsjovs forslag af 15. januar 1986 om total atomvåbenafrustning inden år 2000 til de meget vidtgående sovjetiske forslag på Reykjavik-mødet i oktober 1986. Og endelig Gorbatsjovs og Rajiv Gandhis New Delhi-deklaration om "Principperne for en verden fri for kernevåben og vold", ~~specielt har jeg høftet mig ved følgende sætning i deklarationen: der bl.a. siger:~~

"Ikke-vold bør udgøre grundlaget for det menneskelige samfunds liv." En yderst vigtig konstatering af lederne af henholdsvis den vigtigste socialistiske og vigtigste alliancefrie stat i verden.

Sovjetunionens udenrigs- og sikkerhedspolitiske aktivitet omfatter også forslag om nedbringelse af de konventionelle styrker samt spørgsmålet om gennemførelse af våbenkontrollforanstaltninger. ^{USSR} ~~Den~~ har også taget aktiv del i Helsinkiprocessen, både i Stockholm og nu i Wien. Af særlig interesse for os i Norden er de udtalelser, som centralkomiteemedlemmet Ligatjov fremkom med i Helsinki i november i fjor angående den nordiske atomvåbenfrie zone. Hans meddelelse om, at Sovjetunionen allerede havde fjernet afskydningsramperne for de mellemdistanceatomvåben på Kolahalvøen, der var rettet mod Norden, var ved at fjerne en del af dem, der var placeret i de baltiske lande samt at Sovjetunionen var rede til også at gøre Østersøen atomvåbenfrit, hvis den nordiske atomvåbenfrie zone blev til virkelighed.

Betegnende var det, at disse foranstaltninger, af de samme kredse, som for få år siden havde krævet dem som en betingelse for overhovedet at drøfte spørgsmålet om den nordiske atomvåbenfrie zone, nu blev afsluttet som ligegyldigheder.

Den omfattende sovjetiske udenrigspolitiske aktivitet har også ført til at forholdet til både Kina og Japan er bedret. Bemærkelsesværdig er også de seneste bestræbelser på en løsning af Afghanistan-konflikten, der har væsentlig større muligheder for at kunne lykkes nu, da Kabul-regeringen er kommet under ledelse af mere realitetbetonede politikere end tidligere.

De sidste års indenrigspolitiske udvikling i Sovjetunionen må også nævnes: Den målbevidste indsats imod byråkrati og korrupsion, indførelse af større ansvarlighed i de enkelte produktionsenheder, en liberalisering ^{inden for} ~~af~~ pressen ^{på} ~~inden for~~ det litterære og videnskabelige område. En åbenhed og mulighed for konstruktiv kritik, som man ikke har været vidne til i Sovjetunionen siden 20'erne.

Denne udvikling, som er et tegn på det nuværende sovjetstyres styrke, vil antagelig også medføre den nyvurdering af fortiden, frem for alt af Stalin-tidens fejltagelser og forbrydelser, som aldrig er blevet ført tilbunds, og som er bydende nødvendig.

Desværre har ~~de~~ de sovjetiske forhandlingsåbninger hidtil ikke vundet genklang hos de herskende kredse i Vesten. Derimod har de socialdemokratiske partier i Vesteuropa samt Socialistisk Internationale reageret meget positivt på ^{dem.} ~~de sovjetiske~~ Også deres direkte kontakt med det sovjetiske kommunistparti og de øvrige østeuropæiske kommunistpartier er af stor politisk betydning. Således det konkrete forslag udarbejdet af SPD og SED for en atomvåbenfri zone ned igennem BRD, DDR og Tjekkoslaviet (Palmeplanen), som er vigtig for os, idet den, som bekræftet af Egon Bahr, indbefatter Slesvig-Holsten i zonen, hvorved der er en direkte forbindelse med den planlagte nordiske atomvåbenfrie zone.

Det ^{må dog} bemærkes, at der er sket et vist ~~XXXXXX~~ politisk ~~XXXXX~~ ~~XXXXXX~~ skred i USA. Affæren med våbensalget til Iran og de hemmelige dollaroverførsler til de nicaraguanske kontraer har svækket Reagan-styret ligesom valget i november, der bragte demokratisk flertal i begge kongressens kamre. I denne forbindelse skal nævnes det forslag om et atomprøvemotoratorium som er blevet fremsat af det kvindelige repræsentanthusmedlem Pat Schroeder, som skulle have mulighed for at blive gennemført. ~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~ Men for dette forslag som for ~~de~~ de forhandlinger som forgår i de forskellige organer hvor USA og USSR sidder over for hinanden gælder det, at deres success i højeste grad er afhængig af det pres som en aktiv fredsbevægelse er i stand til at udøve. Derfor er fx "Unge for Fred"s aktion "Next stop Nevada" ~~af stor betydning som støtte for den amerikanske fredsbevægelse.~~ af stor betydning som støtte for den amerikanske fredsbevægelse.

Miljøspørgsmålets betydning.

Takket være stærke folkelige bevægelser i international målestok er miljøbevidstheden blevet væsentlig styrket i det sidste tiår. Det er ikke mere end 4-5 år siden at de første "grønne" partier holdt deres indtog i de europæiske parlamenter, og ved det sidste vesttyske valg ~~XXXXXXXXXXXX~~ fik de grønne de fleste af de nye vælgere og nåede op på 8,3 % af stemmerne. Efterhånden findes der iøvrigt næppe et parti i Vesteuropa, der ikke pynter sig med "grønne" programpunkter. Årsagen hertil er ikke politikernes særlige forudseenhed ~~XXXXXXXXXX~~ men snarere et resultat af det tryk, de har været udsat for fra stærke grupper af befolkningen.

Herhjemme har vi oplevet, at en organisation som "Organisationen til Oplysning om Atomkraft" - OOA - i løbet af et tiår har været i stand til at skabe politisk sikkerhed for at der ikke bliver anlagt atomkraftværker i Danmark.

~~Denne sikkerhed er~~ ^{utvivlsomt} Miljøbevidstheden er blevet styrket væsentligt i et bredere udsnit af befolkningen efter Tjernobyl-katastrofen, Rhin-katastrofen og en række andre miljøkatastrofer. Jeg fremdrager dette, fordi fredsbevægelsen må drage lære af den udvikling miljøbevidstheden er undergået - for findes der en større miljøødelægger end netop krigen -? Ikke blot atomkrigen, ~~men~~ også den ganske almindelige gammeldags krig - tænk blot på Vietnam, som i menneskealdre ud i fremtiden skal kæmpe en hård kamp for at få det daglige brød ud af en jord, der er ødelagt af bombekratre og kemiske planteødelæggelsesmidler.

I miljøbevægelsens barndom tog jeg gentagne gange ordet for at miljøaktivisterne med samme ildhu som de bekæmpede Barsebäck-værket skulde rette deres protest imod atombomben. Men Barsebäckværket kunne man se blot ~~men~~ kiggede over Øresund, mens man ikke kunne se de atombomber, der fløj rundt i luften over os eller ~~der~~ var anbragt på afskydningsramper på Kola-halvøen eller i USA med os som mål. Men nu da miljøspørgsmålet så at sige er blevet almeneje, er der mange af miljøaktivisterne - fx flere af de grønne partier i Europa - der er gået aktivt ind i fredskampen. På verdenskongressen i oktober var der således flere grønne parlamentsmedlemmer, ligesom ~~også~~ ^{som} såvel Greenpeace ~~og~~ OOA var repræsenteret. Derfor burde ~~den~~ ^{nu} fredsbevægelsen sammen med miljøbevægelsen ^{for} have større muligheder ~~end tidligere~~ blandt den mindre aktive del af befolkningen at ~~de~~ vække politisk forståelse for det bydende nødvendige i at få standset atomkaprustningen og vendt udviklingen til afspænding og nedrustning.

Samtidig vil jeg dog advare imod den teknologifjendtlighed, som ofte forekommer blandt miljøaktivister. Vi må ikke glemme, at vor nuværende høje levestandard og forøgede levealder skyldes den moderne videnskab og teknik. Vi må ikke lade os forlede til at tro, at man i morgen uden videre kan ~~de~~ lukke samtlige verdens atomkraftværker lige så lidt som man i morgen kan forbyde al bilkørsel. Den moderne teknik og videnskab, der kan sætte en mand op på månen og ødelægge alt liv på vor klode i et atomragnarok, kan naturligvis også sættes ind på at genoprette ~~et~~ ødelagt miljø og bevare det - og, hvad der er lige så vigtigt, sættes ind for at skabe en tålelig tilværelse for den tredje verdens milliarder af mennesker. - Våbenmilliarderne til mad, udvikling og et sundt miljø.

Europa.

Europa er ~~et mere eller mindre vidt begreb.~~ Vi lever selv i et land, som er medlem af et lille Europa, som ynder at kalde sig EUROPA med store bogstaver og som militært støtter sig til USA. Det var betegnende for dette lille Europa, hvis ledende personligheder så gerne taler om en europæisk identitet, at de blev hunderædde, da det kom frem, at Reagan i Reykjavik overhovedet kunne komme på den katter-ske tanke med Gorbatsjov at drøfte muligheden for tilbagetrækning af ~~de~~ samtlige atomvåben fra Europa. Denne småeuropæiske identitet, som udelukker hele det Europa, der ligger mellem ~~den~~ Vesttyskland og Ural, huserer fremforalt i Frankrig og Vesttyskland.

I et interview i POLITIKEN (21.1.1987) udtaler den tidligere franske minister Francoise Giraud sin frygt for at Vesttyskland skulle svigte sin europæiske identitet til fordel for en neutralitet vundet igennem et bedre forhold til DDR. Hun siger bl.a.:

"Sovjet vil have klar fordel af en neutral zone og for Vesttyskland vil det være en enorm fristelse. Men det er en udvikling, som resten af Europa må frygte. For den vil betyde, at Frankrig - og Deres ~~land~~ eget land, Madame, - vil blive isolerede. Og på større plan, at der ikke længere er noget der hedder Europa."

- og for mange andre -

For os, der lever i dette lille Europa, ~~ja, som alle andre i Europa~~ er udviklingen i Frankrig og Vesttyskland af aller største betydning.

FRANKRIG.

Ved det sidste franske valg led venstrefløjen et alvorligt nederlag og måtte afgive regeringsmagten til højrefløjen, en højrefløj, som er af samme supernaturalistiske karakter, som højrefløjen umiddelbart før 2. verdenskrig, og som indbefatter et rent fascistisk parti, der mønstrede 10% af stemmerne, selv i Paris' røde forstæder. Et eneste lyspunkt er, at den franske fredsbevægelse i den seneste tid har fået et op-sving og nu arbejder målbevidst ~~imod~~ imod Frankrigs fortsatte atomvåbenprøver i Stillehavet.

Udviklingen i Vesttyskland.

For tre uger siden var der valg i Vesttyskland. For et år siden havde vi illusioner om at SPD kunne vinde dette valg. Da vi nærmede os valget var ~~vi~~ overbevist om, at CDU ville vinde det. Det blev ganske anderledes: SPD gik ~~tilbage~~ tilbage, men ikke så meget som ventet. CDU-CSU derimod gik meget tilbage ~~XXXXXXXXXXXXXX~~ til fordel for det liberale FDP, ~~der blev styrkede~~. Og de grønne blev væsentlig styrkede. Valgudfaldet viser, at man ikke skal tro for meget på meningsmålinger og ~~altså~~ samtidig, at den farlige udvikling imod en skarpere østpolitik ikke er så velkommen blandt vælgerne, som de reaktionære håbede.

Det tyske socialdemokrati, SPD, har historisk været den vesteuropæiske arbejderbevægelses førende parti på godt og ondt. Dets tragedie har været, at det tre gange totalt svigtede sine idealer: I 1914 da det med vajende faner gik med i krigen. I 1918 da det svigtede revolutionen og var med til at drukne den i blod og i 1933 da det sammen med det øvrige Tyskland uden modstand overlod magten til nazismen. Efter 1945 etableredes SPD igen både i den vestlige og i den østlige besættelseszone. I Østtyskland sammensluttedes SPD allerede i 1946 med kommunistpartiet til et socialistisk enhedsparti, SED. I Vesttyskland kom ~~der til en~~^{ingen} sammenslutning af de to arbejderpartier, og SPD under ledelse af Kurt Schumacher udviklede sig i udpræget højre-socialdemokratisk retning i den koldkrigsperiode, der i høj grad satte sine spor i Vesttyskland de første 20 år af dets historie. I 1956 kom det så vidt, at det kommunistiske parti blev forbudt.

~~SPD's udvikling efter 1945 XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX er et eksempel på~~
~~den almindelige udvikling i Vesttyskland.~~ De første år efter 1945 kan tyskernes indstilling karakteriseres med ordene, "ohne mich" (uden mig). Man ville ikke mere rodes ind i noget efter de 12 års nazisme. Tyskerne havde også nok at gøre med at genoprette deres egen tilværelse. Som en klog tysker har sagt det: "Den tyske arbejder havde ikke tid til at tænke politisk, om dagen arbejdede han for at tjene til livets opretholdelse, om aftenen puklede han for at genoprette sit ødelagte hjem."

Det blev derfor de vesttyske højrekræfter ~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~, de kristelige partier CDU og CSU under Adenauers ledelse der tog føringen i Bonn. Statsapparatet, ~~og~~ bankerne og industrien forblev ~~hagetelevis~~^{faktisk} under ledelse af folk, der havde gjort hele naziperioden med. ~~Heri lå~~
~~noget af forklaringen på, at genopbygningen i Vesttyskland foregik~~
~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX så hurtigt.~~ Baggrunden for det vesttyske Wirtschaftswunder - det økonomiske underværk - var ikke blot hjælpen fra USA, som naturligvis har haft sin betydning, men andre tungtvejende ~~andere~~ faktorer.

Tysklands industri var førende i Europa, også før krigen. Under krigen's ~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~ kraftige luftbombardementer, ~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~ voldtes store ødelæggelser, ~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~ både på industrianlæggene og på byernes beboelseskvarterer. Dog har den tidligere nazistiske rustningsminister, Albert Speer, i sine erindringer fortalt om hans overraskelse over at englænderne aldrig så at sige bombede til bunds. De bombede industrianlæg lykkedes det derfor tyskerne forholdsvis hurtigt igen at få i drift. Og da nazisterne jo også havde tilstrækkelig med arbejdskraft: fremmedarbejdere, ~~XXXXXX~~

Slavearbejdere fra Østeuropa og koncentrationslejrfanger, kunne de i forbavsende grad holde industrien i gang trods bombningen.

Da krigen var forbi, havde Vesttyskland ^{derfor} et industriapparat, som slet ikke var så ødelagt, som fotografier af ødelagte vesttyske byer lod ane.

Samtidig med det mislykkede generalskup mod Hitler i 1944 arbejdede topfunktionærer i det nazistiske økonomiministerium på planer for et Efterkrigstyskland integreret med det øvrige Europa - det var Ludwig Erhard og Ludwig Emminger - henholdsvis økonomiminister og ~~senere~~ forbundskansler i BRD og ~~senere~~ formand for ~~Reichsbank~~, den vesttyske nationalbank.

Når man samtidig mærker sig, at Vesttyskland i årene umiddelbart efter kapitulationen modtog ca. 10 millioner flygtninge fra DDR og de tidligere tyske østområder samt Sudeterlandet, som virkede i høj grad løntrykkende, kan man forstå, at den vesttyske industri kunne blomstre med kæmpeprofitter, ganske som da det var slavearbejdere og koncentrationslejrfanger, der blev udnyttet.

Det delte Tyskland.

Det er yndet i visse kredse at lægge skylden for Tysklands deling på Yalta og Potsdam aftalerne. Pudsigt, at man helt har glemt en udtalelse af Stalim i en tale holdt midt under krigen: "Hitlere kommer og går, men det tyske folk består". Håbet om et forenet Tyskland kunne have været opfyldt. Den 10. marts 1952 (et år før Stalins død) tilbød Sovjetunionen i en note at gå med til et forenet Tyskland uden økonomiske eller politiske forpligtelser og med en ~~national~~ ^{blev} hær til selvforsvar, under forudsætning af at landet ikke ~~var~~ medlem af nogen militær alliance. Denne mulighed var åben endnu i 1955, da USSR var med til at oprette det neutraliserede Østrig. Men Adenauer sagde nej allerede 4 dage efter at noten var fremkommet. I sine erindringer har Adenauer ~~givet~~ følgende kommentar herom:

"Først når Vesten var stærk, ville der kunne opstå et virkeligt udgangspunkt for fredsforhandlinger med det mål at befri ikke bare den sovjetiske zone, men hele det slavebundne Europa øst for jerntæppet, og det vel at mærke uden magtanvendelse."

Men sådan skulle det som bekendt ikke gå. Da SPD endelig i 1966 kom ind i "den store koalition" med CDU, og Brandt blev udenrigsminister, havde man forstået, at en anden politik end Adenauers var nødvendig. I de følgende år, senere med Brandt som Kansler, gennemførtes alle østtraktaterne, og 70'erne var en periode af stigende afspænding også mellem de to Tysklunde - en afspænding, der trods atomraketterne

fortsatte i begyndelsen af 80'erne. Men med FDPs frafald fra Helmut Schmidts regering og Kohls tiltræden i 1983, begyndte en farlig udvikling at tegne sig.

Den tyske histories "normalisering".

Efter 1. verdenskrig ~~XXXXX~~ fremkom fra reaktionær side den såkaldte "dolkestødslegende" gående ud på, at Tyskland slet ikke havde lidt et militært nederlag men var blevet tvunget til kapitulation igennem dolkestødet fra hjemmefronten. Denne dolkestødslegende blev en af nazismens store propagandanumre.

Nu er man i Vesttyskland i gang med at fremstille en ny version af dolkestødslegenden. Det første åbenbare udslag heraf var Kohls og Reagans besøg på krigerkirkegården i Bitburg med SS-gravene i maj 1985 ved 40 års jubilæet for Hitler-styrets fald. Det var et af trækene for at rensvaske SS-soldaterne, der jo som "fædrelandstro tyskere" var faldet på ærens mark!

Forbundskansler Kohl, begavet med den sene fødsels nådegave, der forhindrede ham i at blive nazist, har fået gode hjælpere ~~i gode hold~~ ~~gode hold~~ til at hvidvaske de 12 uheldige år i den tyske historie.

I sommer startede historikeren Ernst Nolte i det ansete Frankfurter Allgemeine Zeitung (6.6.1986) med at fremstille nazisternes forbrydelser, specielt udryddelsen af jøderne, som en "asiatisk handling", som var let at forklare ud fra andre forbrydelser i dette århundrede, frem for alt i Sovjetunionen, med ~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~ gaskammerteknikken som eneste undtagelse !!

I samme avis fremkom historikeren Günter Gillesen (20.8.1986) understøttet af militærhistorikeren Joachim Hoffmann (16.10.1986) med endnu en fantastisk påstand, nemlig, at Stalin havde villet og havde forberedt krigen i 1941. Allerede i 1939 havde han ønsket en krig mellem de kapitalistiske magter i Europa og havde sluttet ikke-angrebspagten med ~~XXXXXX~~ Tyskland, for at Hitler skulle føle sig sikker i øst. Endvidere havde Stalin ⁽¹⁹⁴¹⁾ ønsket en krig imellem Japan og USA-England. Og i 1941 havde russerne "påbegyndt en offensivopmarch.", på et tidspunkt, da den tyske østgrænse var så godt som udækket" - derfor havde Tyskland været tvunget til at gennemføre et "afværgeangreb". Disse ~~nutidige~~ vesttyske ~~historikere~~ historikere prøver altså nu at binde den opvoksende ungdom de samme historier på ærmet, som Hitler brugte som begrundelse for sin forbryderiske krig. Det er meningen, at "det endelig må være slut med den historieopfattelse, som sejrsmagterne har påtvunget os", ~~hvilket~~ som CDUs gruppeformand ~~XXXXX~~ i forbundsdagen, Alfred Dreggervudtalt. ^{har}

Konklusion.

Jeg har fokuseret på disse tre områder af den internationale politiske scene, fordi det for fredsbevægelsen er bydende nødvendigt, at de vidtgående sovjetiske nedrustningsforslag snarest tages op til alvorlig drøftelse. Der må sættes målbevidst ind på at et gennembrud i forhandlingerne mellem USA og Sovjetunionen ikke udsættes til der sidder en anden president i Det Hvide Hus.

Modstanden mod afspændingen kommer frem for alt fra de reaktionære vesteuropæiske regeringer og deres støtter. I Vesttyskland viger regeringspolitikerne ikke tilbage fra at forfalske historien for legitimere deres ønske om at videreføre Hitlers antikommunistiske politik.

Fredsbevægelsen, som har sin væsentligste støtte i den organiserede arbejderbevægelse, må øge sin gennemslagskraft ved inddragelse af folk af god vilje, også fra kredse, der står politisk til højre for midten.

Den stærkt øgede miljøbevidsthed, der også kom til udtryk i det vesttyske valg, er en af åbningerne til brede kredse af befolkningen, som fredsbevægelsen må udnytte.

Heldigvis kan man konstatere, at stadig flere erkender, at den eneste farbare vej for menneskeheden er den fredelige sameksistens.

Jeg vil afslutte med en udtalelse af vor tids mest rabiate antikommunist, Richard M. Nixon, der på et møde i sommer i Los Angeles udtalte:

"Vi skal åbne nye veje ved at kombinere konkurrence med sameksistens, Vi skal konkurrere med hinanden økonomisk og ideologisk på begge sider af jerntæppet. Vi skal samarbejde med hinanden for at prøve at forhindre, at konkurrence trapper op til væbnet konflikt."

(Los Angeles Times 3.7.1986)

INDLEDNING

Det var et sejt år, det fredsår. På mange måder opløftende for fredsarbejdet, på andre måder et år, der viste, at der skal ydes en endnu større og bredere indsats, hvis militarister ude som hjemme skal stoppes.

Ingen havde vel forventet, at fredsåret førte til den endelige og totale fred. Men fredsåret inspirerede til tusindvis af initiativer verden over. Og netop engagement for fred og nedrustning var fredsårets afgørende budskab.

1986 blev også året, hvor spørgsmålet om den totale afskaffelse af atomvåbene blev sat på dagsordenen. Med Gorbatsjovs år 2000 plan fremsat 15.1. og med perspektiverne fra topmødet i Reykjavik, rykkede udsigten til radikal atomnedrustning frem i forreste række. En udvikling, der også herhjemme er slået igennem i fredsbevægelsens paroler, der ikke længere kun taler om atomnedrustning, men om atomafrustning.

Det hører med til billedet, at 1986 blev året, der for alvor understregede behovet for nyorientering i de internationale relationer og nytænkning i spørgsmålet om krig og fred. Verdenskongressen i København, fælleserklæringen mellem Gorbatsjov og Rajiv Ghandi og nye udspil i øst-vestsamarbejdet fra SED i DDR og det vesttyske SPD var eksempler på initiativer, der bidrog til opgøret med udlevede forestillinger om, at sikkerhed og fred bedst opnås gennem oprustning, militær styrke og provokerende optræden.

Fredsåret blev også året, hvor det kom til at stå klarere, at sult og nød i den 3. verden, miljø- og andre alvorlige problemer i den industrialiserede verden ikke kan løses i en atomosfære af spænding og bortødslen af resourcer til militære formål. Skal problemerne løses kan det kun gøres af verdens lande i fællesskab. Tjernobyl-katastrofen og det dødbringende giftudslip fra kemifabrikken i Basel viste, at der er mange alvorlige problemer, der ikke kender nationale grænser, og derfor må løses i et internationalt samarbejde. Både Tjernobyl og Basel var endvidere lysende eksempler på, hvad selv en konventionel krig i Europa kan føre med sig, og var en advarsel om, at atomafrustning ikke blot skal afløses af konventionel oprustning.

Gentagne forlængelser af det sovjetiske prøvestop-moratorium, nye udspil for prøvestop fra bl.a. 5-kontinent-initiativet og adskillige amerikanske prøvesprængninger satte **atomprøvestop** i focus i fredsbevægelsens arbejde året igennem. Oprettelsen af amerikansk bemandede kontrolposter i Kazahstan og andre udspil på kontrolspørgsmålet gjorde det klart, at det ikke var (er) kontrollen med et prøvestop, der er hovedproblemet i et totalt prøvestop.

Sagen er snarere den, at USAs regering ikke har den politiske vilje til at stoppe atombragene under ørkenen i Nevada. Der er brug for et meget stort antal prøvesprængninger til udvikling af afgørende dele af stjernekrigsprogrammet og nye generationer kernevåben. Med til billedet hører også, at indflydelsesrige kræfter i Reagan-administrationen er modstandere af nogen form for våbenkontrolaftale med russerne.

Fredsåret inspirerede til nye lokale initiativer, der mange steder inddrog kredse, der ikke tidligere har været engagerede i fredssagen.

Arbejdet med Verdenskongressen medførte, at dansk fredsbevægelse blev dygtigere udi dialogens og samarbejdets kunst. Det førte umiddelbart efter kongressen til, at den hidtil bredeste konference i dansk fredsbevægelse kunne afholdes.

Også oprettelsen af København-Netværket for Fred og Atomafrustning var et positivt resultat af Verdenskongressen.

De seneste ugers fælles initiativer for prøvestop har vist, at enheden i dansk fredsbevægelse er breddere og stærkere end i mange, mange år.

I fredsåret blev der taget mange initiativer for afspænding og nedrustning. Alligevel er der et godt stykke vej endnu, før militaristernes planer er krydset. Der er endnu ikke etableret et totalt prøvestop. Stjernekrigsprojektet fortsætter og USAs regering har brudt SALT II-aftalen og overvejer seriøst at bryde ABM-traktaten. En række højre-orienterede regeringer i Vesteuropa modsætter sig total fjernelse af nukleare mellemdistanceraketter fra Europa. Der tales med store bogstaver om massiv konventionel oprustning som "erstatning" for en eventuel atomnedrustning. Der spændes ben for atomvåbenfri zoner i Norden, i Centraleuropa, på Balkan og i det sydlige Stillehav. Fredelige og politiske løsninger på de tragiske konflikter i Afghanistan, Nicaragua, Iran-Irak, Det sydlige Afrika, Mellemøsten og andre steder blokeres.

Der er ingen grund til, at 1987 skal blive mindre aktivt end 1986! Nyorientering og nytænkning i sikkerhedspolitikken kommer ikke uden et **opsving** i det brede og folkelige fredsarbejde.

I de følgende afsnit gennemgås i hovedtræk Samarbejdskomiteens indsats i den forløbne periode. SAK har set det som sin væsentligste opgave at være en igangsættende og organiserende kraft i dansk fredsbevægelse. Dét er lykkedes ganske godt, men det skal også understreges, at en enkelt organisation i dansk fredsbevægelse ikke har løftet, ikke kan eller skal løfte opgaverne alene. Fredsåret var et godt eksempel på, hvad et åbent og fordomsfrit samarbejde kan føre til.

Verdensfredskongressen i anledning af det internationale fredså

Kongressen var absolut både SAKs og den samlede danske fredsbevægelses største politiske og organisatoriske opgave nogensinde.

SAK havde på et tidligt tidspunkt givet kongressen højeste prioritet og mange kræfter blev sat af til det daglige arbejde på kongressens sekretariat, herunder også dets internationale arbejde. Adskillige styrelsesmedlemmer var involveret i udarbejdelsen af kongressens samlede program, og i alle forberedende programgrupper havde deltagelse af SAK folk.

Nu slog hverken SAKs styrelsesmedlemmer eller aktive repræsentanter fra andre fredsorganisationer/og fagbevægelsen til, når det daglige arbejde før og under kongressen skulle fungere. Derfor er der grund til at fremhæve, at et betydeligt antal af de lokale fredsgrupper, som SAK også har et nært samarbejde med ydede en meget stor arbejdsindsats.

Udover deltagelsen i det daglige sekretariats- og udvalgsarbejde satte SAK sig som mål at skaffe 100.000 kr. til kongressen. Dette lykkedes gennem indsamlingslister, der blev fordelt blandt lokale fredsgrupper, politiske partier m.fl., samt ved salg af "silkebånd", der blev brugt som hilsner til kongres-deltagerne.

Herudover påtog SAKs sekretariat sig at koordinere lokale arrangementer med deltagere i kongressen. Det blev til næsten 70 arrangementer rundt om i landet.

Verdenskongressen skabte ikke kun et godt samarbejde mellem hovedparten af de deltagende organisationer, men den betød også at nye grupper og organisationer engagerede sig i fredssagen. Kongressens meget brede program betød utvivlsomt at endnu flere fandt, at den var et nyttigt forum for dialog. Således var programmet og hele samarbejdet omkring kongressen også stærkt medvirkende til, at f.eks. solidaritetsorganisationer for første gang spillede en aktiv rolle ved forberedelsen af efterårets demonstration, der markede afslutningen på Verdenskongressen d. 19.10.

Selvom kongressen alt i alt var en succes og bidrog til samarbejdet omkring fred og nedrustning, så havde den på visse områder også sin pris.

Det var vanskeligt at bruge kongressen i det lokale fredsarbejde, og det kneb iøvrigt længe med omfattende og ordentlig information til lokale fredsgrupper om kongressen. De mange kræfter, der blev investeret i kongressen, måtte jo tages et sted fra, og det var i en vis udstrækning arbejdet med at give ideer, inspiration og igangsætte lokale aktiviteter året i gennem, det gik udover. Der er fra SAKs side ikke blevet gjort nok for at inspirere de lokale fredsgrupper til konkrete aktiviteter for prøvestop, mod stjernekrig, for atomvåbenfri zone i Norden osv. Der kunne også have været gjort mere for at bringe lokale fredsgrupper sammen med f.eks. lokale fagforeninger o.a., der tilsluttede sig kongressen. Arbejdet omkring og tilslutningen til kongressen gav et signal om, at der var nye og andre muligheder for lokalt

fredssamarbejde. Disse muligheder opfangede vi for sent og har endnu ikke formået at bringe videre i større målestok.

De mange kræfter, der gik til kongressen, begrænsede også vores handlekraft f.eks. i forbindelse med mini-topmødet på Reykjavik, afslutningen af Stockholm konferencen, åbningen af Wien-konferencen, dagsordensdebatterne i Folketinget i efteråret m.m. Her var situationer/begivenheder, der burde have kaldt fredsfolket frem til aktioner, men vi orkede det ikke. Manglerne og problemerne taget i betragtning, er Samarbejdskomiteen dog fuldt ud overbevist om, at det var rigtigt at gennemføre kongressen og at det var korrekt at investere de mange kræfter og penge i arrangementet. Det har som allerede nævnt skabt helt nye samarbejdsmuligheder i såvel dansk som international fredsbevægelse. En del af de initiativer, der er under udvikling her i begyndelsen af 1987 havde næppe været mulige uden kongressen.

Dansk fredskonference 6.-7.december 1986

Konferencen var en direkte udløber af Verdenskongressen. Og selv om en del troede, at vi var vanvittige, da vi lancerede ideen om en konference så kort tid efter kongressen, så viste det sig, at det gamle ordsprog om "at smede, mens jernet er varmt" også holdt stik denne gang. Der var reelt 3 uger til at forberede konferencen, og det viste sig at være nok. Kredsen fra arbejdet omkring kongressen blev udvidet med AIC og flere andre, og der var fra første færd enighed om hovedmål og -midler. Konferencen blev den hidtil bredeste og mest konkret debatterende i mange år.

Deltagerne vedtog enstemmigt kampagnen "Alle atomvåben væk" med et hav af forskelligartede aktiviteter. Påskemarch 87 blev besluttet for det stor-københavnske område og nye initiativer blandt fagforeninger, akademikere, undervisere m.m. blev taget under konferencen.

Samarbejdskomiteen påtog sig at være sekretariat for konference-forberedelserne og løste sammen med Vanløsegruppen for Nedrustning de praktiske opgaver under selve konferencen.

Kampagnen "ALLE ATOMVÅBEN VÆK"

Kampagnen blev drøftet og besluttet på konferencen 6.-7. dec. Udover hovedparolen er kravene: Atomprøvestop, nej til stjernekrig og ja til atomvåbenfri zoner.

Der var på konferencen enighed om, at kampagnen skal "gå på mange ben", dvs. at den hverken kan eller skal bæres af én enkelt aktivitet. Der var på konferencen mange ideer til aktiviteter og materialer, men det har reelt knebet med at følge ideerne op ind til videre. Manglerne skyldes først og fremmest mangel på arbejdskraft og økonomiske ressourcer på Samarbejdskomiteen, der har påtaget sig at fungere som sekretariat for kampagnen.

Det er således endnu ikke lykkedes at få udsendt kampagnebulletin med ideer og erfaringer fra arbejdet rundt om i landet, og det kniber også med færdiggørelse og trykning af diverse oplysnings- og aktivitetsmaterialer, der bl.a. kan bruges i forbindelse med underskriftsindsamlingen, der indgår som et samlende element i kampagnen.

Dog er det blevet til trykning af 45.000 underskriftslistes, hvoraf de 35.000 er fordelt rundt om i landet.

Det er også blevet til flere fælles initiativer blandt de landsdækkende fredsorganisationer, der deltager i kampagnen. Fælles delegationer Kristeligt Folkeparti, Socialdemokratiet, SF, VS, Det radikale Venstre og Konservativt Folkeparti. Henvendelser om danske initiativer for prøvestop førte blandt andet til fælles erklæring til USA fra partierne bag det sikkerhedspolitiske flertal.

Også demonstrationen d. 5. februar ved USAs og Sovjets ambassader var stablet på benene i fællesskab af de landsdækkende fredsorganisationer.

København-Netværket for fred og atomafrustning

Netværket er endnu en udløber af Verdenskongressen. Hensigten med Netværket er at gøre brug af kontakter og erfaringer fra kongressen og bidrage til omfattende international information og samarbejde om prøvestop, stjernekrig atomvåbenfri zoner og FN. Selvom arbejdsudvalget omkring Netværket hovedsagelig består af folk fra ko-ordineringsgruppen til Verdenskongressen, så er det et helt klart, at der skal investeres mange kræfter i at etablere samarbejde med de kredse, der valgte ikke at deltage i kongressen.

Netværket blev formelt etableret på møde d. 22.1.1987, og der er nu gang i arbejdet med at oprette et lille kontor, udvikle retningslinier for arbejdsgangen og skaffe økonomi til de første aktiviteter. Også et omfattende konsultationsarbejde i udlandet står for døren, for at afklare hvad der konkret kan være tilslutning til at samarbejde om.

Aktiviteter for atomprøvestop

Det varede nogen tid før fredsbevægelsen - også her til lands - forstod betydningen af det sovjetiske prøvestop-moratorium. Først efter den 2 forlængelse 1. marts (betinget af amerikansk indstilling af prøvesprængningerne) kom der gang i aktiviteterne. SAK tog initiativ til landsomfattende underskriftsindsamling for atomprøvestop, og overalt kom fredsgrupper på gaden. På 3 uger indsamledes næsten 70.000 underskrifter. Hovedparten af de landsdækkende fredsorganisationer stod bag initiativet og afleverede i fællesskab de mange underskrifter til Folketinget.

I en uge i foråret blev der etableret prøvestopvagt ved den amerikanske ambassade. Lokale fredsgrupper og landsdækkende fredsorganisationer skiftedes til at tage sig af "vagten". Afslutningen på underskriftsindsamlingen

blev iøvrigt markeret med demonstration ved USAs ambassade.

Den første amerikanske atomprøvesprængning i 1987 (3. februar) blev mødt med den hidtil største prøvestopvagt ved USAs ambassade, indkaldt af AIC og DsU og støttet af den øvrige fredsbevægelse. Samarbejdskomiteen trykte og fordelte via fredsgrupper o.a. i denne forbindelse 20.000 løbesedler.

Til brug for nye prøvestopvagter er et omfattende telefonkæde-system under udarbejdelse.

Aktiviteter for Norden atomvåbenfri zone

Efter at zone-spørgsmålet havde stået i focus med den nordiske parlamentariker-konference i november 1985, måtte zone-sagen vige pladsen for aktiviteter for prøvestop. SAK har ikke i den forløbne periode taget initiativ til bredere aktiviteter for zonen, men fortsat arbejdet i Nordisk Kontaktudvalg, der også tæller repræsentanter fra AIC, SAM m.fl.

Påskemarch 1986 og 19. oktober-demonstration

Traditionen ^{/tro} gennemførtes også i 1986 påskemarch og efterårsdemonstration i det storkøbenhavnske område. I begge tilfælde var Fredscentret/SAK sekretariat og påtog sig en afgørende del af forberedelsesarbejdet, og løsning af diverse praktiske opgaver i forbindelse med selve arrangementerne.

Påskemarch-forberedelserne førte til udarbejdelse af det hidtil bredeste grundlag for en påskemarch. Hele 5 foldere med principielle standpunkter og adskillige forslag til konkrete aktiviteter for prøvestop, mod stjernekrig, for atomvåbenfri zone i Norden, for styrkelse af dialog mellem øst og vest og for støtte til FNs fredsår blev udarbejdet.

Påskemarchen blev gennemført i regn og storm, men samlede trods dette 25.-30.000 mennesker.

Vejrguderne var heller ikke med os ved **19.oktober**-demonstrationen. Kun omkring 7-8.000 mennesker trodsede de uophørlige regnskyl. P.gr.a. de mange kræfter, der gik til forberedelse og gennemførelse af Verdenskongressen (15.-19. okt.) var der heller ikke blevet arbejdet ordentligt med opreklameringen.

Derimod havde forberedelsesarbejdet været opløftende og interessant. For første gang deltog adskillige solidaritetsorganisationer - inspireret af samarbejdet omkring Verdeskongressen. Dette havde især indflydelse på demonstrations-grundlaget, der understregede sammenhængen mellem afspænding og nedrustning, og løsning af den 3. verdens problemer, herunder fredelige og politiske løsninger på regionale konflikter.

Fredsfestival 1986 i Albertslund

Fredsfestivalen var også en af fredsåret store begivenheder. Arrangementet, der desværre ikke var særlig velbesøgt, bød på et stort og bredt program med et væld af debatmøder, filmforevisninger, kunstneriske indslag m.m. Forud for Fredsfestivalen gennemførtes cykelfredstræf fra flere byer i Danmark. Festivalen havde iøvrigt traditionen tro deltagelse fra de øvrige nordiske lande. Især det svenske cykelfredsfolk mødte talstærkt op og indbød til Festival i Stockholm i 1987. Fredsfestivalen havde endvidere deltagelse fra andre europæiske lande - både øst og vest. SAK støttede fredsfestivalen med både økonomi og arbejdskraft.

Deltagelse i Fredsårssekretariatet

SAK har deltaget med en fast repræsentant i Fredsårssekretariatets arbejde. Der har været bidrag til de løbende Nyhedsbreve og Idekataloget, der desværre først udkom i august. Hovedopgaven har været at bringe det folkelige fredsarbejde ind i Fredsårssekretariatets indsats. SAK er medarrangør af et seminar om Helsinki-Wienprocessen, der holdes til maj. Deltagelsen i Fredsårssekretariatet har banet vej for, at SAK nu er repræsenteret i FN-forbundets ledelse.

Internationalt arbejde

På grund af Verdenskongressen har SAKs selvstændige internationale arbejde været ret beskedent. Dog er det blevet til deltagelse i:

5-kontinent-konference i Athen; seminar i Hamburg om anti-kommunisme; møder i Nordisk Fredsforum; fredsfestival i Paris; møde i North Atlantic Network i Bergen; Nordisk fredskonference i Mariehamn, Sverige; dialogmøde i Moskva; konference om Cypern-spørgsmålet, Nicosia.

I forbindelse med arbejdet omkring Verdenskongressen har flere styrelsesmedlemmer deltaget i en lang række yderligere møder, seminarer og konferencer samt truffet adskillige udenlandske fredsfolk i København.

Fredsavisen

Med ialt 228 sider i 1986 har Fredsavisen formidlet nyheder, reportager, baggrundsstof, anmeldelser og afsløringer. Fredsavisen har forsøgt at videreudvikle sin stilling som hele fredsbevægelsens medie med sin blanding af sikkerhedspolitik, fredsbevægelsesstof, kultur- og reportagestof.

Der har været tillæg eller temaer om: fredsåret, EF og freden, fagligt fredsarbejde og civilt beredskab.

Fredsavisens panel er blevet udvidet med oberstløjtnant P.Ø.Nielsen. Efterårets kampagne for nye læsere har ikke givet et tilfredsstillende resultat. Målet var 1000 nye abonnenter, men det blev kun til 400.

Abonnementstallet er på knap 4000, inkl. SAKs 1200 enkeltmedlemmer. Det er ganske enkelt alt for få abonnenter, hvis Fredsavisen blot skal videreføres, sådan som den er i dag!

Samarbejdskomiteens organisation

Der har været holdt 3 styrelsesmøder, 7 arbejdsudvalgsmøder. Sekretariatet har holdt møder næsten hver uge. Bortset fra 7-8 styrelsesmedlemmer har alle deltaget i et eller flere styrelsesmøder og arbejdsudvalgsmøder. Debatten på møderne har været præget af "analyse af situationen - nye initiativer", "prøvestop", "Verdensfredskongres". Et enkelt styrelsesmøde har været udvidet med særskilt debat om forsvarspolitik/defensivt forsvar.

Socialistisk Folkeparti har udpeget en officiel observatør til at deltage i styrelsesmøderne, og styrelsen har indbudt Socialdemokratiet, Det radikale Venstre, Venstresocialisterne, Retsforbundet og DKP til at gøre det samme. Iøvrigt har styrelsesmøderne haft deltagelse af enkelte lokale fredsgrupper, der ikke er medlem af styrelsen. Styrelsesmøderne er åbne for alle interesserede, og der burde - og bør - arbejdes mere på at få repræsentanter for andre fredsorganisationer, politiske partier m.m. til at deltage og bidrage til debatten.

Der har været en nettotilgang af nye medlemmer på omkring 150, og det samlede antal enkeltmedlemmer er nu på knap 1200. 7 nye lokale fredsgrupper har tilsluttet sig SAK. Ialt er 51 lokale fredsgrupper tilsluttet. Herudover er 100 fagforeninger, arbejdspladser, venskabsforeninger, ungdomsorganisationer m.fl. tilsluttet.